

F A L U S I K A L A N D

Irta: KOVÁCS GYÖRGY

1.

A szövetkezeti ellenőr a hatalmas üzleti könyvek fölé görnyedve a hosszú számoszlopok összeadásával kinlódott, ujjai között idegesen forgatta a piros ceruzát és gyomra, kétszer-háromszor egymásután, megkordult. Majd önkéntelen mozdulattal hátsószébebe nyult, ahol a cigaretta-tatárcáját szokta tartani, de nyomban vissza is húzta a kezét.

A tiszteletes ur is hasonló mozdulatot tett és elpirult:

— Sajnos, nem kínálhatom meg, én nem dohányzom, — dadogta. Gyorsan végigtapogatta összes zsebeit, fészkelődött és köhintett néhányat. — De azonnal küldök cigarettáért! — mondta még s ő is hozzálátott ismét a számoláshoz az ebédlő viaszos vászonnal bevont asztalán szanaszét heverő papirlapok egyikén. Vajjon milyen cigarettát szív az ellenőr? — töprengett magában. A szövetkezetben, ahol adnának hitelben, hiszen ő az elnöke az intézménynek, ott a „Márásesti“ a legjobb minőségű. A zsidó boltosnál finomabb is van, de oda nem küldhet pénz nélkül éppen a szövetkezet miatt. Ült tehát, látszólag nyugodtan, de közben mindegyre elvettette az összeadást, égett alatta a szék és várta, hogy valamilyen csuda megoldja ezt a cigaretta-próblémát úgy, hogy a vendéglátó szeretetem se essék csorba.

Az ellenőr gyomrának újabb méltatlankodása következtében a pap letette az írószerszámot és felállt:

— Ugy látszik, nem akarnak zavarni minket és azért nem hozzák be az uzsonnát. Szólok a konyhán! — és sietett ki, mintha menekülne.

— Ne tessék fáradni! — pillantott fel a vendég s melegfényű, de kisé gunyoros barna szeme sarkában mosoly bujkált. — Ej, ha én is ilyen figyelmes kis feleséget kaphatnék! — kiáltotta a távozó után, mire mindkettőjükből egészséges, vidám kacagás buggyant elő. Mert valóban nagy figyelmesség ez, ha még az uzsonnával sem akarja zavarni őket.

Az idegen férfi az ablakhoz lépett, nyújtózott és ásitott. Kimerült a második napja tartó megfeszített munkától. Az ablak szárnyai tárva voltak a májusi levegő előtt, bár néhány napja, mióta mindegyre megered az eső, meg lehetően lehült. Kissé meg is fáztak az ellenőr lábai, most érzi csak hogy felkelt. A nap olykor elővillan a felhők mögül, de csak ámitásból, mert meg sem száradhat a lábnyomok peremén a sár, ismét ömlik a zápor. A papi lakás udvarra néző ablakaival szemben a pajta körül egy gyermeket látott ácsorogni, magához intette és tiz lejt adott neki, hogy cigarettát hozzon a szövetkezetből. Közben boszankodott, hogy milyen nagyon „kifogta“ ezt a falut! Itt mégcsak nem is dohányzik a pap és fizetésének számottevő hányadát füstölőre kell elköltenie, ha így megy tovább. A gyermeknek is kell egy-két lejt, mert ő maga nem uszhat le a boltba, sárcipőjét minden lépésnél letépné a sár. Ha legalább várhatott volna néhány napot a kiutazással, míg felderül az idő. De a boltkezelő már elsején távozni akar: nem tudja behajtani a kintlévő hitel nagy részét, az eddigi számolásokból is már több, mint ötezer lejt hiánya mutatkozik, elmegey tehát, mielőtt nem lesz katasztrófálisabb a bukása.

Mintha szobafogságból szabadult volna Ákos tiszteletes, amikor vég-

re a konyhában érezte magát. Sohasem szerette az illatos szappannal mosakodó, minden nap borotválkozó, nadrágjuk vasalására kinosan vigyázó emberek közellétét. Hat éve hagyta el a theológiát s azóta hozzáidomult ehhez az esőben nagyon sáros, szép időben nagyon poros falu életéhez. A szárnyrakelése utáni hónapokban már meg is házasodott, az esperes leányát vette feleségül s egyetlen gyermekük, — egy vakítóan szőke, mindig az anyja szoknyája körül bujkáló kisfiu, — nemsokára betölti az ötödik évét.

— Nos, fiacskám, mi lesz az uzsonnáva! — csipte meg kedveskedően az asszony hamvas, finom bőrű arcát.

— Tudod jól, hogy nincsen tej a háznál, most küldtem el érte a cselédet. Beadom, amint hozza, azonnal. Én nem tehetek erről a szegénységről, — vonta meg a vállát az asszony s lehajolt, hogy a kisfia nadrágján igazítson valamit.

*

Uzsonna után az ellenőr többször kilesett az ablakon, végül megjegyezte:

— Ugy látszik, a gyermek nem hozza a cigarettát.

Ákos tiszteletes most is elvörösödött:

— Persze, a cigaretta! Aki nem dohányzik, az könnyen megfélemledik róla. No, én is rendes házigazda vagyok! — mentegetőzött. — Kit küldött érte?

— Nem tudom. Nem kérdeztem a nevét. A pajta előtt ácsorgott.

— Biztos a Peti Sándor fia, a tehéngondozó emberemé.

Egyetlen árva tehene volt a tiszteletes urnak, ott kérődött egész nap a jászol mellett. Tejelni vette, de már az első napokban úgy meggonoszodott új helyén a jámbor barom, — talán a magánosságtól, — hogy nem lehetett a tőgyéhez nyulni. Peti Sándor takarította alóla a trágyát, itatta, táplálta, olykor a közeli falvak vásáraiba is elhajtotta, de még nem került vevője az állatnak; csak végignéztek rajta félszemmel, ismerték jól, hire volt már magaviseletének az egész környéken. A Peti fia szokott a pajta körül lődörögni, egy nyolc-kilenc esztendősi mihaszna iskolakerülő. De hogy ellopta volna a pénzt?... Negyedórányi mély hallgatás után a lelkipásztor ismét visszatért a kérdéshez:

— Valóban jönnie kellene annak a gyermeknek, az nem lehet, hogy a pénzt zsebrevágta volna. Ebben a községben nem lopnak az emberek! — tiltakozott mutatóujjával az ellenőr felé, de keze csakhamar lehullott, elszégyelte magát önmaga előtt. Két hete sincsen, hogy valaki éjnek idején összeszedte a pap udvarán száradni kiterített fehérnemű egyrészét. A tiszteletes ur a csendőrséget is igénybevette a tolvaj kiderítése érdekében s a nyomozás, mint idegen darázs a méhkast, felbolygatta, valósággal felzudította a falut. A tettes azonban nem került meg. Hátha értesült már az esetről az ellenőr is?

— Ha a gyermek nem hozza el a cigarettát, akkor elmegyünk az apjához; csak itt lakik a szomszédban, derék, becsületes ember, nekem a jobb kezem, — tette hozzá zavartan.

Az ellenőr kiegyenesedett, nem dolgozott tovább:

— Igen, mi talán az utolsó nemzedékek közé tartozunk, akiket arra tanítottak az iskolában, hogy a magyar ember tulajdonsága a bátor, egyenes jellem, a köztudomásu nyíltszűség, míg a szlávok például körmükön

szurokkal születnek erre a világra. Azt pedig tudjuk, ugyebár, — huzta fel jobb szemöldökét, ami gúnyos kifejezést kölcsönzött arcának, — hogy a székely ember a magyarnál is kiválóbb!... Azóta azt az elméletet tömik a gyermekek fejébe, hogy a magyarok valamikor nyereg alatt puhították a húst, nyersen ették s azután se tudtak beleidomulni a lélekszelítítő nyugati kulturába, vadak ma is, barbárok és pogányok, csak nem mutatják annyira, mint ezer esztendővel ezelőtt... A lopás elmélete azonban nem szerepel egyik népjellemző tételben sem; viszont azt már a társadalomtudomány tanításából tudjuk, hogy a lopás osztálytulajdonság is lehet, gazdag ember nem igen szokta beszennyezni vele a becsületét.

Beszélgetésbe melegedtek, a gyermek azonban nem jött a cigarettával. Ez a semmiség is talán komolyabb következmények nélkül került volna a hétköznapi apró, elmult, érdektelen eseményei közé, ha a pap kihívást nem érez az ellenőr szavaiban. Ő azonban saját népnevelői tekintélyét érezte veszélyben forogni s már-már azt a kijelentést várta az idegen ur szájából, hogy papi diplomáját küldje vissza a református teológia nagytitiszteletű tanári karának. Petiékét sem hagyhatja gyanuban, azok az ő emberei, gyerünk hát oda s tisztázzuk a történetet az illetékesknél!

2.

Peti Sándor alacsony termetű, kissé hajlott hátu s előretolt fejű ember volt. Az ellenőr a sokat utazott ember ösztönével alattomossgot olvasott le figurájáról, amint az — a pap szólítására — megjelent a ház végénél. Haja is mélyen benőtt homlokába s csapzott volt az izzadtságtól.

Árkot csinált éppen a trágyalének, mert a kertből, a komor fellegek minden rohama alkalmával leömlő víz betemette a lefolyás utját... A férfi harisnyája trottyához törülte kezét, hátha az urakkal kézfogásra kerül sor!

— Itthon van-e a gyermek, Sándor? — kérdezte a pap.

— Bizén nem tom, — de a ház felé fordulva elkialtotta magát: — Dani! Itthon vagy-é?

Rongyos kis emberke került elő a házból, kezei vörös-feketék voltak és repedezettek, lábai koszosak s rongyos, foltos harisnyája alig lábszára közepéig ért. Csak nézte az urakat sután, bután, kifejezéstelen szemmel, nem volt megijedve.

— Ez volt? — fordult a lelkész az ellenőrhöz.

Az rábólintott, mire Akos Jenő arcát elöntötte a tűz, homloka ráncokba szaladt s szeme fenyegetőleg meglobbant:

— Te haszontalan kölyök, te! Mit csináltál az ellenőr ur pénzével, mi?

A gyermek vállat vont.

— Még tagadni mered?

Ugy tett, mintha nem értené:

— Azt sem tudom, hogy mit kéne tagadni...

A Dani apja nem messze tőlük, ölbefont karokkal állt. A mocskos munka miatt, amit az urak érkezése előtt végzett, könyökig feltúrte ingét s karját sűrű, fekete szőrzet borította. Mint egy kőszlop, meg sem mozdult.

— Te szemtelen! Te orcátlan, te! Így mersz beszélni velem? — s a

papot elragadta a fegyelmezés indulata, alig tudott uralkodni magán, hogy neki ne rontson a gyermeknek.

Most előbbre lépett Peti Sándor, komor, szigorú volt az ő arca is:

— Miről van szó?

— Majd megtanítom én becsületre ezt a betyárt! — tüzelt a pap.

— Meg tudom azt tanítani én is! — villámlott rá most a paraszt szemé. — Kítől lopott? S mit lopott?

Előlépett az ellenőr is:

— Tőlem! Pénzt adtam neki, hogy...

— Várjunk csak, tisztázzuk a helyzetet, — s Peti széles, ügyetlen mozdulatok kíséretében magyarázni kezdett. — Tuggya jól a tiszteletes ur s megmondhassa ennek az urnak is, hogy én világéletemben tisztességes, becsületes ember vótam. De nemcsak én, hanem má apám is. Isten nyugosztalja. A poroncsolatokat nekem má akkor megtanította, hogy én még nem is jártam iskolába! Tőlem kérdezhetett a pap, ingem nem lehetett megfogni a poroncsolatokban! De ha kitudódik, hogy lopott ez a gyermek, mámint az én fíjam, én letöröm a két kezit! Olyan nincs! Hallod-e, Dani — fordult most feddőleg a fiához. — Tudod te is a poroncsolatot, mondd fel a tiszteletes urnak, hogy lássa, hogy te nem loptál!

Dani a földet nézte és konokul hallgatott.

Mély, feszült, izgalmas csend támadt. Mindnyájuk tekintete a gyermekre szegeződött. Aztán ismét a gazda szólalt meg:

— Tuggya a. Én megtanítottam. Csak teccik tudni, szivire ment a gyanúsítás. Ilyenkor nem beszél. Ilyenkor én sem beszélek. Senki sem beszél, ha ártatlanul megvádolják. Nem lopott ez, kérem.

Az ellenőr felpattant. Felbőszítette ez a játék, előre ugrott:

— De lopott! Tőlem lopott!

Peti szeme fellobbant:

— Mikor lopott? De ha nem igaz s én ártatlanul megszékírozom ezt a gyermeket, osztán én rosszat csinállok valakivel!

— Másfél órával ezelőtt!

— Hol?

— A tiszteletes urnál!

A gazda fékezte magát, igyekezett megőrizni hangjának nyugalmát:

— Na, lássa! Ez a gyermek déltől fogva ki sem tehetta a lábát a kapun! Munkát adtam neki, fejteni kell a törökbuzát! Itt álltam folyton a ház végében, láttam vóna, ha elódalgott vóna! De az is kell a fejinek! Ha én eccer azt mondom a gyermeknek, hogy üjj le s dógózz! — onnét nincs felállás, uram! Itt olyan a nevelés!

— Maga is hazudik! — tört ki az ellenőrből.

Felfortyant:

— Tyű, az ántiistenit ennek a világnak! — vakarta meg elkese-redetten a fejét. — Szóljon má, tiszteletes ur! Hát hazudtam én életemben egy szót is valakinek? Hát olyan ember vagyok én? Akár a törvény előtt is kiállok a becsüLETEMÉRT! Nézze meg a törökbuzát! Hát fejthet valakit ennyit, ha elmegy kóricálni?

Ákos tiszteletes talpa alatt forró volt a talaj. Egész testét kinos hőség öntötte el, amikor az ellenőr tovább nyakaskodott:

— Akkor miért sáros a lába a gyermeknek?

— Tán zárjam bé a maga kedviért, hogy még az udvarra se léphes-

sen ki? Nem kell annak a maga pénze. Adok én neki pénzt, ha kell. Akár a tiszteletes ur is ad tiz lejt, ha má megszorul az ember! Igaz-e, tiszteletes ur?

— Persze, persze, — felelte gépiesen s nagyon megbánta, hogy idejöttek. Ő a hibás, ő hurcolta ide a vendéget. Mi lesz ma este a tehénnel, ha ez az ember bosszút forral és nem jön ellátni az állatot? Ki fogja eladni a vásárban? Ma reggel járt az eszében, hogy a barmot Petivel el kéne küldeni a kereszturi vásárba, olyan messze talán nem jutott el a hire. Megragadta az ellenőr karját:

— Menjünk! — majd a gazdát vigasztalta: — Nem szabad azért olyan nagyon haragudni, Sándor! Tévedett az ellenőr ur. Sok egyforma gyermek van a faluban egy idegen szemében!

Szótlanul tettek néhány lépést a szövetkezet felé, cubbogatottak a sárban. Itt-ott, végig az ucca házsorai előtt, egy-egy ember állott a kapuban, vagy asszony, köténye alá rejtett kézzel; néma, unalmas, gyötrő volt ez a sáros világ. Az ellenőr az ajkát rágta, majd azt mondta:

— Biztosan tudom, hogy ez a gyermek volt!

A pap a mondatot eleresztette a füle mellett.

*

— Még szerencse, hogy a pap közbelépett, — mondta Peti Sándor a fiának, amint helyet foglalt a küszöbön. — Mert már szinte megtörlöttem! Hol van anyád? Jó, hogy legalább nincsen itthon, a fejrényp el szokta rontani az effélét. Hozzad csak ki azt a cigarettát, hadd gyujtsak réa. Az ember két nap óta nem dohányzik, osztán még ő jó a nyakamra azért a koszos tiz lejért! Hát pénz az egy urnak? Ugy keresik a pénzt, mint a cigány a tetűt s még idejő veszekedni! Miért tette bé a lábát ebbe a faluba? Mit uraskodik itt nekem? Mit szökdösik, mikor a pap is megmondta má neki, hogy én nem vagyok olyan ember, aki valakijéhez hézzanyul?

Dani kihozta a cigarettát, a csomag még fel sem volt bontva. Lassu, nyugodt mozdulatokkal tépte fel a papirosát s mikor rágyujtott Peti, mintha álmodt látna. Szeme egész kicsire összeszűkült s révedezve, mindenről megfeledkezve nézte a kék füstön át a világot. Nyelte, jól esett.

— Hát a törökbuza hogy jutott eszébe keednek? Hátha megnézték vóna? — kérdezte a fia.

Bölcsen belekanyaritott a levegőbe:

— A nem. Üsmerem én őket. Nem olyan a, hogy megnézzé. Osztán egy ilyen idegen jött-mentet bé sem engedne az ember a házába. Tolvaj is lehet az ilyen, nem lehet tudni.

A gyermek is úgy nézett szét a világban, mintha minden, amit befog a tekintet, az ő vagyona volna. Nagy biztonságérzés áradt szét benne itt az apja mellett. Elmerengett a füstkarikákon, melyek gyűrűztek a levegőben. Nem látott még embert, aki így tudna füstölni, mint az ő apja. A történetek még mindig izgatták elméjét s megkérdezte:

— Hát azt mért túrte, hogy keedet hazugnak mongya?

Peti felütötte fejét az álmodozásból:

— Ki mondta azt, te?

— Az az idegen ur.

— Mikor?

— A végin.

— Nem hallottam, — rázta tagadólag a fejét.

— Hogyne hallotta vóna? Én is jól hallottam!

— Ugy láccik, nem merete hangosan mondani, mert én nem hallottam.

— De mondta! Bizonyisten mondta!

A férfi elkomorodott, megcsóválta fejét: szégyenben hagyták a fia előtt!

— Majd megkérdezem én tőle! Nem hagyom annyiba, ha mondta!

Többet egy szót sem váltottak. A gazda a cigarettavéget elhajította s az sercegve mult ki a sárban. Később felállt, letúrta ingét, megmosta kezét és elment hazulról.

3.

A vacsora már elszáradt a kályhán s a tiszteletes asszonyban hangtalanul háborogva lázadozott a gazdasszonyi büszkeség. Így szokott rendszerint történni, ha férfi-vendég jön a házhoz: estefelé elmennek „szelőlőzni“ egy kicsit, betérnek a szövetkezetbe, végigkóstolják a raktáron lévő pálinkaféléket, vitatják a hangyakeserű minőségét, a pap pedig ezáltal hizlalja dicsőségét, mint az intézmény vezetője. Minden ilyen alkalom után egy hétig, büszke sértődöttséggel egy szót sem szól férjéhez az asszony. De ezzel a módszerrel öt év alatt sem sikerült javítani a férfiak ez utálatos szokásán.

Ezen az estén azonban nem a szokás vérforraló receptje szerint történtek a dolgok: a papné visszafojtott, szótlan, önmagában sístergő mérget a következő percben szívetthasító rémület váltotta fel. Az ajtó előtti veranda lépcsőjén egyenlőtlen, botorkáló lépteket hallott s az volt az első gondolata, hogy nem rughatott be az ellenőr, ez lehetetlenség, hiszen az egy talpig korrekt, pedáns városi uri ember! Kinyílt az ajtó s tépett ruhájú, sártól csatakos, véres arcú, borzas, ázott haju férfi tántorgott be. A szájalomra gyötört alak uralkodni próbált nyomorusága feletti érzésein, mosolyogni akart, de arca torz fintorba rándult:

— Azonnal utazom!... — dadogta. — A parasztok...

A tiszteletes asszony arca fehérre dermedt, kezét összezsápta s felsikoltott. Nem értett semmit az ijesztő helyzetből. Hol van az ura?

A vendég természetesen nem utazhatott el azonnal, mert a legközelebbi vonat csak reggel indult. A cseléd vetköztette le, vizet hozott és legmosta testéről a sárt, különben a hasán és mellén hatalmas kék foltok díszeltek, csakhamar hányinger kezdte gyötörni és véres volt a gyomrából kiadott anyag. A papné betartotta a vidéki erkölcsi parancsokat s csak akkor jött be, még mindig egész testében remegve, amikor a férfi már az ágyban feküdt s meg is nyugodott kissé. A kérdezősködések és sajnálkozások végnélküli áradatában lassanként kibontakozott a történet, melynek ádozata összetört arccal, foltos testtel, magával tehetetlenül feküdt a selyem paplan alatt, amit most elfelejtett félteni a háziasszony.

Ugy volt, hogy a szövetkezetből a pappal együtt indult haza az ellenőr, de a bolt előtt néhány emberrel, köztük a megyebíróval, meg kellett állania a tiszteletesnek, elintézendő valamit. A városi ur egyedül sétálgatott tovább, mindegyre meg-megállva, visszanézve, várta a papot. A Petiek telkén felül az uton vagy hárman-négyen előugrottak a kerítés mögül, valaki egy kampósbottal kirántotta alóla a lábát s ő elesett, még mielőtt védekezhetett volna. Ekkor hirtelen hanyatfordították s párszor

végigtapostak rajta. Amikor magához tért, forróságot és tompa fájásokat érzett a testében, mintha csontjait törték volna össze. Nagynehezen feltápáskodott, derengeni kezdett elméjében a sötét falusi világ, rácszmélt holllétére s a kerítés deszkáiba kapaszkodva elvándzorgott a vendéglátó házig. Motyogott valamit a délutáni tiz lejről is, de az eseményeknek ez az epizódja már olyan bonyolult és kuszált volt az előadásában, hogy az asszony nem értette meg.

Szaladnia kellett a szolgálonak a tiszteletes urért, Ákos Jenőné sem maradhatott a szobában egy vadidegen férfivel, visszavonult a konyhába és türelmetlenül várta férje érkezését. A kis gyermeket már régebb lefekette. A vacsora, persze, úgy összeaszalódott, mintha egy csepp zsír sem volna a papék házánál. De kinek kell most, ilyen lélekfordító izgalmak közepette, étel?

A tiszteletes urba csaknem beleütközött a leány a sűrű sötétben, a kapu előtt. Lélekszakadva, szavaiban meg-megakadva adta elő a történeteket. Talán nem is értette volna meg más, de Ákos Jenő tudta, már az első mondatoknál megértette, miről van szó. Visszafordult nyomban, az ő belsejében is dult a háborúság, dühös volt a szegénytől, amit vendége előtt kellett észrevennie. Bekopogott Petiékhez.

A gyermek, aki a bajt előidézte, már az ágyon heverészett. Az asszony, — csontos, fekete arcu, égő kis bogárszemű, lapos faru és rettenetesen hegyes nyelvű teremtés, — a kinlódva világító petróleumiámpa alatt fehérneműket varrógatott, a férfi pedig a hideg cserepes mellett ült olyan üres, kifejezéstelen arccal, melyről még a gondolkodás folyamatos munkáját sem lehetett feltételezni. A pap betoppanása látszólag kirántotta közönyéből:

— Tán valami baja esett a tehénnek? — mutatta az ijedtséget.

Csudálatos, ez a hang lefékezte a lelkesz indulatát, mely olyan kegyetlen erővel tombolt benne még az imént is. Már uralkodott magán:

— Mit csináltak maguk az ellenőr urral? Tudják-e, hogy mi lesz ennek a következménye?

A család tagjai összenéztek. Peti fejmozdulataival is sajnálkozni igyekezett:

— Hát azt a fájin embert ugyanbiza mi lölhette? Látod-e, Mari, — fordult a feleségéhez, — mikor te hazajöttél s mondtad vót, hogy egy urféle részegen heverészik a sárban... Dehát mi történt veled, drága tiszteletes ur? Hogy sajnálom én azt az embert! Mondom a fijamnak a délután: na, látod, ha csak ilyen jószágos, derék urú nép hordaná a nadrágot a világon, egybe könnyebben menne a szegény ember élete is. Igen-igen kedves személynék mutatkozott, mikor ittjárt vót.

Most férj és feleség szeme ismét összevillant s az asszony élesen, mintegy adott jelre, belevágott:

— Hát az mért járt nálunk? Jövök haza az imént s mondom az uramnak, hogy ott fetreng egy részeg ur a sárban, vajjon ki lehet? Keednek is az a rendes, jóra való ember, aki földre issza magát, ugyi? — tüzelt kicsit az urára. — Az az igazi, mert az olyan, mint keed!

— Csend! — szólott rá erélyesen Peti, majd ismét a paphoz beszélt: — Osztán mi vót? Hogy vót?... Ejnye, de sajnálom!... Már azt hittem, amikor látom bélépni a tiszteletes urat, hogy a tehénnel van valami. Este felé, amikor megittattam s takarmányt dobtam neki, még semmi baja nem

vót. A pajtát is úgy kitakarítottam, — ugyi, Dani? — hogy akár a püspök is elhálhatna benne! Mondom én, tiszteletes ur, hogy eladom azt a tehenet, ha tyukásra vásárl is a talpam! Isten ingem haza ne segítse a vásárból, ha én túl nem teszek rajta!

Ákos Jenő szeme előtt elsötétült, majd megvilágosodott a szoba, lelkében az iménti felajzott harag helyet a dolgokkal szembeni közönyösség lett urrá. Megnyugodott. A tehén! Ez a széttörhetetlen kapocs, mely összebilincseli, érdekközösségbe kovácsolja őt ezzel az emberrel.

— Azért nem ártana megnézni azt a tehenet, Sándor! — felelte. — Nehogy valami baja történjen. Nagyon nyugtalanul viselkedik mostanában éjszakánként.

*

A papné izgalma tetőfokra hágott, mire az ura hazaérkezett. A férfi be sem mehetett a szobába, megnézni alaposan helybenhagyott vendégét, az asszony már a konyhában megrohanta:

— Hogy ilyesmí megtörténhetett nálunk! Tudod, hogy ennek a községnek te vagy a lelkipásztora! Mindenért te vagy a felelős! S még hozzá éppen a mi vendégünkkel kellett ennek megessnie! Azt hiszed, jót tesz ez papi hirnevednek az egyházkerületnél? Meg kell torolni, elégtételt kell venni Petiéken!

Értelmetlenül nézett feleségére:

— Mi köze ehhez Petiéeknek?

— Ő csinálta! Az ellenőr is felismerte a támadók között! És te is igen jól tudod az egész históriát, ezt nem lehet letagadni, Petinek felelnie kell! — viharzott az asszony. — Mit vétett neki ez a szegény ember, hogy éjnek idején, mint a rablók, reárontsanak és leüssék, mint egy kutyát?! Ez egy talpig uriember, nem szabad annyiba hagynod! Ezt a szegyent! Nem merek a szeme elé kerülni...

A pap homloka ráncokba szaladt, arca elborult, fenyegető lett. Hogyan is mondta az ellenőr a délután? Ha én is egy ilyen figyelmes kis feleséget kaphatnék?

— Te talán szerelmes lettél ebbe az emberbe, mi? — szűrt kegyetlenül a tekintete. — Miféle hóbort ez? És én a te kalandjaidért veszítsem el a tehéngondozómat? Az ellenőrnek mielőbb el kell utaznia a faluból! Nem tűröm, hogy az én felesé... hogy holmi idegenek feldulják a hiveim nyugalma! El van intézve és kész!

Mégegyszer végigmérte az asszonyt, megvetőleg, megalázó pillantással, aztán bement a szobába.

A papné az asztal mellé roskadt és zokogás rázta a mellét. Nem, nem érti az urát, hogy az a rosszat, az Isten ellen valót, a bűnt pártolja. És mivel vádolja őt? Méghogy szerelmes abba a férfiba?! Egyre erősebben zokogott.

AZ ANGOL VILÁGBIRODALOM NÉPESEDÉSI GONDJA. Az angol világbirodalmat kicsiny fehér kisebbség tartja össze és védelmezi. 72 és fél millió európai fajtájú lakosságával szemben színes alattvalói száma kb. 420 millió. Ez a fehér kisebbség ma már alig szaporodik s 25-30 év múlva minden valószínűség szerint elkezd apadni, miközben színes, nem-európai fajtájú lakossága évről-évre nagy mértékben duzzad.